provinsje fryslân
provincie fryslân

postbus 20120
8900 hm leeuwarden
tweebaksmarkt 52
(058) 292 59 25

www.fryslan.frl
provincie@fryslan.frl
www.twitter.com/provfryslan

Provinciale Staten van Fryslân
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

Leeuwarden, 19 december 2023
Verzonden, 19 DEC. 2023

Ons kenmerk : 02160101
Afd./Opgave : Bestemming Fryslân
Behandeld door : [redacted]
Uw kenmerk :
Bijlage(n) :

Onderwerp : Stand van zaken Veenweideprogramma

Geachte leden van de Provinciale Staten van Fryslân,

U ontvangt regelmatig een informatiebrief over de voortgang van het Veenweideprogramma 2021-2030. De vorige brief hebt u ontvangen op 20 december vorig jaar. Met deze brief informeren wij u over de belangrijkste recente ontwikkelingen.

Maatregelpakketten Veenweide
Op 27 juni dit jaar heeft het college van GS het Frysk Programma Landelijk Gebied ingediend bij het Rijk. Onderdeel hiervan waren een aantal zogeheten maatregelpakketten waarin concrete investeringsvoorstellen worden gedaan voor de jaren 2024 en 2025. Voor Veenweide betreft dit een bedrag van € 66 miljoen, waarvan € 6 miljoen voor funderingen. De aanvraag betreft dekking voor de uitvoering voor maatregelen op het gebied van water, klimaat en natuur in de gebieden waarin we actief zijn.

Inmiddels heeft het kabinet eind oktober de Tweede Kamer geïnformeerd over de voortgang van de gebiedsprogramma's en de maatregelpakketten. Essentie van deze brief is dat provincies tot eind volgend jaar de tijd krijgen om de provinciale programma's landelijk gebied aan te passen. Ook moeten de provincies voor 1 maart volgend jaar de maatregelpakketten verder uitwerken.

Van het Ministerie van LNV is een brief ontvangen met een tussentijds beeld met de bevindingen van de beoordeling van het gebiedsprogramma en de maatregelpakketten. Daarin is aangegeven dat de aanpak van de Friese Veenweide een voorbeeld kan zijn voor de andere

vijf veenweideprovincies. Dit laat onverlet dat ook wij ons maatregelpakket Veenweide verder zullen aanscherpen en begin volgend jaar opnieuw aan het Rijk aanbieden. De Minister verwacht nog volgend jaar een besluit te nemen over de Friese aanvraag van € 66 miljoen.

Aanpak funderingsschade
In december is door u, het AB van Wetterskip Fryslân (WF) en de zeven veenweidegemeenten de aanpak funderingsschade Veenweide Fryslân vastgesteld. De voorgestelde uitwerking en kosten van de moties die daarbij in december door u en AB van het Wetterskip zijn aangenomen en de uitvoering daarvan heeft u op 12 juli 2023 vastgesteld. Toen is ook de motie Doorpakken op code rood aangenomen, die vraagt om maatwerk die past bij elk individueel code rood geval en passend binnen het voorgestelde financieel kader. Het AB van het Wetterskip heeft met de uitwerking van de moties ingestemd via de 1e voortgangsrapportage 2023 en Kadernota 2024-2028. Op 4 juli 2023 hebben wij u middels een brief uitgebreid geïnformeerd over de voortgang van de funderingsaanpak en daarnaast op 12 oktober jl. separaat in een voortgangsbrief over de code rood gevallen.

De vier pijlers van de aanpak zijn: funderingsloket, regelingen, code rood-aanpak en lobby.

Essentie van de aanpak is om via een funderingsloket woningeigenaren te ondersteunen met informatie en met een subsidie voor onderzoek naar de staat van hun woningen. In samenwerking met het Wetterskip en de gemeenten wordt de inrichting dit loket thans vormgegeven, waarbij aandacht is voor technische en psychosociale begeleiding van eigenaren (motie 3042), bijzondere gevallen (deel van de AB-motie), communicatie en dataregistratie. De voorbereidingen voor het funderingsloket liggen op schema. In overleg met de gemeenten is de opening hiervan uitgesteld tot begin volgend jaar. Momenteel wordt er informatie geboden door het landelijke Kenniscentrum funderingen (KCAF) en dit wordt vanaf begin volgend jaar overgenomen door ons eigen funderingsloket.

Regelingen: er wordt momenteel gewerkt aan de subsidieverordening voor onderzoek naar funderingen, inclusief een subsidie voor huiseigenaren met een kleine beurs. Deze groep kan een kwijtschelding van de eigen bijdrage aan de kosten van het funderingsonderzoek krijgen (motie 3045). Naar verwachting wordt deze regeling in januari volgend jaar opengesteld, in samenhang met het Friese funderingsloket. Voor de andere regelingen waarover door PS en AB vorig jaar een besluit is genomen zijn we aan het onderzoeken op welke wijze we deze het meest doelmatig kunnen vormgeven. Voor de garantieregeling lijkt het bijvoorbeeld het meest doelmatig om hiervoor aan te sluiten bij het verbeterde Fonds Duurzaam Funderingsherstel dat naar verwachting rond de zomer van 2024 operationeel wordt. Voor de commissie bijzondere situaties zijn we aan het onderzoeken hoe we eigenaren in bijzondere situatie toch kunnen helpen. Hiervoor zijn onder andere contacten gelegd met de Nationaal Coördinator Groningen. De subsidieregeling voor duurzaam funderingsherstel en de innovatieregeling tenslotte zijn we verder aan het voorbereiden.

De uitvoering van de regelingen kent diverse financiële en juridische aspecten die we momenteel in beeld brengen om tot een uitvoerbare aanpak te komen. Zoals op 12 juli jl. toegezegd komen we hiermee begin 2024 bij u terug. De innovatieregeling wordt ook voorbereid en is in 2023 verkend. Op basis daarvan hebben we een beeld van mogelijke onderwerpen en wordt nu aansluiting gezocht bij bestaande innovatieprogramma's voor meer kans op interessante oplossingen, extra begeleiding en aanvullende expertise.

Prioriteit ligt op dit moment bij de zogeheten 'code rood' gevallen (motie 3044). Dit zijn dertien urgente gevallen van funderingsschade in het zuiden van de provincie. Zoals reeds

beschreven in de eerder genoemde voortgangsbrief code rood van 12 oktober jl. zijn alle eigenaren benaderd en ligt de nadruk nu eerst op de vier meest urgente woningen. Er is intensief overleg gaande tussen een aantal door ons aangestelde onafhankelijke adviseurs, de huiseigenaren en de betrokken Friese overheden. Het zijn complexe situaties, waarbij het vinden van een maatwerkoplossing binnen de kaders een uitdaging is en waaruit we leren over bijzondere gevallen (AB-motie, zie ook funderingsloket). Naar verwachting hebben wij over enkele maanden een concreet beeld van de eerste herstelplannen, inclusief de te verwachte kosten. Mede op basis daarvan kan de aanpak van andere code rood gevallen ingevuld worden.

Aanpak van de schade van funderingsherstel staat inmiddels meer op de agenda in Den Haag. Wij hebben bestuurlijk, samen met medebestuurders van Wetterskip Fryslân en de gemeenten, nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de funderingsproblematiek in onze regio. Onder meer is dit in mei dit jaar gebeurd via een Ronde Tafelgesprek met de Tweede Kamer. Recent heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen waarin het kabinet wordt opgeroepen een coördinerend minister en een regeringscommissaris voor funderingsherstel aan te stellen. Begin oktober is een brief ontvangen van de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening De Jonge, waarin hij richting geeft aan het rijksbeleid ten aanzien van slechte funderingen in ons land. Dit is voor het eerst dat het Rijk actief een signaal geeft dat het meer samenhang en integraliteit wil in de funderingsaanpak. In de brief is expliciet oog voor de situatie in Fryslân. Eind oktober heeft gedeputeerde Douwstra overleg gehad met verscheidene Directeuren-Generaal over onder meer de funderingsproblematiek.

De Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur brengt in dat kader een werkbezoek aan onze provincie in december. In de brief is ook aangekondigd dat het huidige landelijke Fonds Duurzaam Funderingsherstel (FDF) in juli volgend jaar wordt herzien met ruimere voorwaarden. Zoals op 12 juli jl. aan u voorgesteld wachten we met de uitvoering van de garantieregeling en maximale duur garantieregeling (motie 3046) tot er voldoende duidelijkheid is over het aangepaste FDF.

Ook is inmiddels duidelijk geworden dat de uitvoering van de funderingsaanpak zo omvangrijk is dat dit niet vanuit de staande organisatie kan gebeuren. De organisatie is kwetsbaar op dit moment en er wordt een apart projectteam geformeerd. Dit team wordt op dit moment geformeerd als onderdeel van de programma-organisatie Veenweide. De omvang van de opgave houdt ook in dat op een aantal onderdelen vertraging is ontstaan en is gekozen voor een nieuwe fasering.

NL2120

Op 9 november 2021 hebben wij u per brief geïnformeerd over ons initiatief om als onderdeel van de coalitie NL2120 een aanvraag in te dienen bij het nationaal Groeifonds. Deze aanvraag richtte zich op het vergroten van het verdienvermogen en de brede welvaart in een aantal landschapstypes, waaronder het Veenweide gebied. Inmiddels is er door het kabinet het besluit genomen het consortium te ondersteunen met een bedrag van € 110 miljoen. Vanuit Fryslân wordt deelgenomen vanuit de pilotprojecten Hegewarren en Akkrumer Goedland. In het Akkrumer Goedland draait de pilot om een collectief verdienmodel voor boeren in relatie tot realisatie de doelstellingen uit het Veenweideprogramma. Dit is een nieuw project dat het komend jaar ook als kansrijk gebied wordt toegevoegd aan het Veenweideprogramma 2021 – 2030.

provinsje fryslân

Aldeboarn-De Deelen (ADD)
Het gebied heeft vorig jaar een flinke impuls ontvangen vanuit het Rijk in de vorm van € 22 miljoen 'Versnellingsgelden'. Er is dit jaar veel inzet geweest om de concept Compensatiesystematiek Veenweide (CSV) in een praktijksimulatie in ADD Zuid te toetsen. De CSV (eerder ook wel flankerend beleid genoemd) is een generieke rekensystematiek om de inkomens- en vermogensschade bij de toekomstige peilopzet vooraf te kunnen berekenen. In ADD Zuid is de systematiek getoetst aan de hand van een concreet scenario voor peilverhoging. De praktijksimulatie heeft veel waardevolle inzichten opgeleverd voor zowel het gebiedsproces als de verdere ontwikkeling van de CSV. Deze CSV zal naar verwachting in januari 2024 worden voorgelegd aan GS en het Dagelijks Bestuur van het Wetterskip en zal daarna in samenwerking met het Rijk ter notificatie worden voorgelegd aan de Europese Commissie.

Daarnaast is verder gewerkt aan het Koersdocument, waarin de gebiedscommissie haar integrale visie voor het gebied voor de langere termijn wil vastleggen. Dit Koersdocument wordt naar verwachting dit jaar nog afgerond en zal dan worden aangeboden aan GS, DB en de colleges van B&W van de betrokken gemeenten. Het is de bedoeling dat het kan dienen als basis om van daaruit gezamenlijk te komen tot een concreet gebiedsplan. De rol van de gemeenten zal daarbij ook belangrijker worden.

Binnen het gebied leeft zorg over de beschikbaarheid van voldoende compensatiegrond om de gevolgen van de peilverhogingen te kunnen opvangen en gebiedsdoelstellingen te realiseren. Hierover heeft de gebiedscommissie in november een brief aan u verzonden.

Ten slotte is van belang te melden dat recent door het gebied aan het Rijk het initiatief voor het aanvalsplan grutto is aangeboden. Deze zogenaamde 'gebiedsofferte' is door ons ook reeds opgenomen in het eerder genoemde Maatregelenpakket Veenweide, en ook rechtstreeks aan het Rijk aangeboden. Er is daarbij veel waardering uitgesproken door het Rijk voor de actieve opstelling van het gebied in dezen.

Innovatiepolder Hegewarren
Vorig jaar heeft u het toekomstperspectief 'Open en natuurlijk' vastgesteld. Hiermee is een belangrijke stap gezet naar een andere toekomst voor de polder Hegewarren. In de aanpak die inmiddels is ingezet, is het tijdelijk beheer tot 2040 een steeds dynamischer onderdeel van Hegewarren geworden. Het tijdelijk beheer voorziet in de onderdelen die nodig zijn om het toekomstperspectief 'Open en natuurlijk' te bereiken en leidt daarnaast ook tot nieuwe inzichten.

Belangrijk onderdeel van deze nieuwe inzichten zijn de impulsen van het eerder genoemde consortium NL2120. Voor Hegewarren heeft de financiële impuls vanuit NL2120 geleid tot het initiatief om te komen tot een veen-waterinnovatiebedrijf en een veen-natuurinclusieve veehouderij. Beide projecten bieden de kans voor de landbouw in Fryslân om vergaand te experimenteren met andere verdienmodellen en bedrijfsconcepten. Komend jaar zullen wij u actief informeren over de actuele ontwikkelingen en toekomst van de polder Hegewarren.

Idzegea
In het voorjaar 2023 is het Startdocument Integraal Gebiedsproces Idzegea door Gedeputeerde Staten vastgesteld, alsook door het bestuur van het Wetterskip Fryslân en van de gemeente Súdwest-Fryslân. Daarmee heeft Idzegea de status 'ontwikkelgebied' gekregen en ging de gebiedsontwikkeling officieel van start.

Inmiddels zijn we zo ver, dat Gedeputeerde Staten op 21 november jl. de gebiedscommissie heeft kunnen installeren, conform artikel 82 van de Provinciewet. De gebiedscommissie heeft de opdracht een toekomstbestendig integraal en gedragen ontwerp gebiedsplan op te stellen. Het vertrekpunt hierin is de veenweideopgave.

De gebiedscommissie bestaat uit vertegenwoordigers van de landbouw, natuur, het collectief Súdwestkust, recreatie en dorpsbelangen en staat onder onafhankelijk voorzitterschap van mevrouw Maaike Prins.

De nieuwe gebiedscommissie werkt de komende twee jaar aan een gebiedsplan waar alle partijen zich in herkennen en waar invulling wordt gegeven aan de opgaven die er liggen.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, voorzitter

drs. ir. J.J. Algra, secretaris

In c.c. aan het Algemeen Bestuur van Wetterskip Fryslân en de colleges van B&W van de Veenweidegemeenten

Ons kenmerk: 02160101

provinsje fryslân